

Svartbag

Larus marinus

Svartbakur

Great black-backed gull

Svartbag yngler i kystnære områder fra Nordamerikas østkyst i vest til Hvidehavet i øst og fra Grønland og Svalbard i nord til Frankrig i syd, med de største bestande i Norge, Sverige, Island og De Britiske Øer. På Færøerne er svartbag en almindelig ynglefugl med cirka 1.200 par. I den nordlige del af udbredelsesområdet forlader stort set alle fugle yngleområderne om efteråret, mens fugle fra de sydligere bestande er strejf- og standfugle. På Færøerne er arten en almindelig træk- og vintergæst.

Svartbag har givetvis ynglet på Færøerne i lang tid. H. C. Müller nævner i 1862, at svartbag

er en almindelig fugl, som yngler både i kolonier og enkeltvis (Müller 1862). Svartbag blev bekæmpet under den såkaldte næbtold-lov som var gældende fra 1742 til 1881. Jagten er dog fortsat på Færøerne, og i perioden 1766-1934 blev i gennemsnit indsamlet 126 svartbage-næb årligt (Bloch 2012). Udbredelsen af svartbag er øget siden 1942-45, og den findes nu ynglende på de fleste øer (Williamson 1945, Salomonsen 1982). Svartbag må fortsat jages hele året, men i praksis finder jagt på ungfuglene sted i visse bygder om efteråret og vinteren.

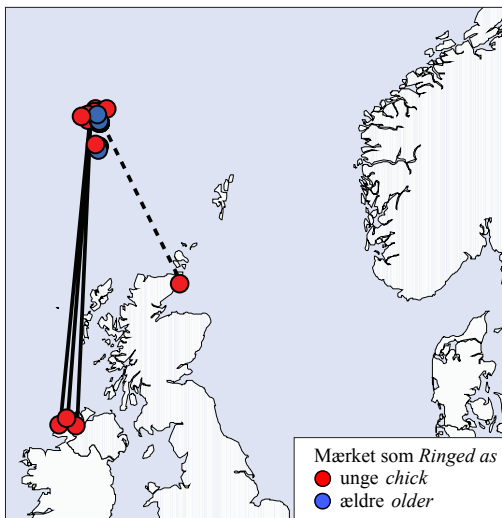

Fig. 1. Samtlige genfund af svartbag ringmærket på Færøerne (n=32). Fuldt optrukne linjer angiver direkte træk, mens stiplede linjer forbinder mærknings- og genfundssted. All recoveries of great black-backed gulls ringed in the Faroes (n=32). Unbroken lines indicate direct migration and dashed lines connect ringing and recovery sites.

Fakta Facts

Mærkninger *Birds ringed* 162
- heraf mærket som unger *Ringed as chicks* 141 (93%)

Genmeldinger *Recoveries*
Antal genmeldinger *No. of recoveries* 32
- heraf udenfor Færøerne *Recovered abroad* 4
Antal fugle *No. of individuals* 29
- heraf mærket som unger *Ringed as chicks* 25 (78%)
Genmeldingsandel *Proportion recovered* 18%
Mærket i udlandet og genmeldt på Færøerne
Ringed abroad, recovered in the Faroes 39

Ekstremer *Extremes*
Højeste alder *Oldest bird* 13 år 3 mdr.
Længste afstand *Longest distance*
Irland *Ireland* 818 km
Nordligst *Northernmost* Færøerne *Faroes* (62°20'N)
Sydligst *Southernmost* Irland *Ireland* (54°57'N)
Østligst *Easternmost* Skotland *Scotland* (03°05'W)
Vestligst *Westernmost* Irland *Ireland* (08°27'W)

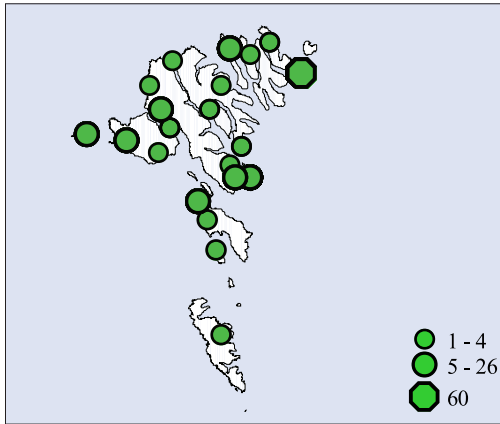

Fig. 2. Mærkningslokaliteter for svartbag ringmærket på Færøerne (n=150). *Ringing sites of great black-backed gulls ringed in the Faroes (n=150).*

Mærknings- og genmeldingsdata

162 svartbage er ringmærket på Færøerne fordelt over det meste af ø-gruppen (fig. 2), dog flest på Svinoy (60), Nólsoy (26) og Mikladalur på Kalsoy (10). 12 fugle er mærket på en ikke nærmere angivet lokalitet. Første svartbag blev mærket på Færøerne i 1924 (Bøur, Vágar) og flest er mærket i årene 1962 (33), 1961 (15) og 1963 (13) (fig. 4). Alle fuglene er mærket i yngleperioden (fig. 3), de tidligste 8. juni og de seneste 27. august, men langt de fleste ultimo juli. Blandt de aldersbestemte fugle (n=151) er 93% unger, 5% ungfugle (1k) og 2% ældre fugle (2k+).

Med 32 genmeldinger af 29 fugle er 18% genfundet. De fleste genmeldte fugle er mærket på Svinoy (8) og Nólsoy (6). Fire er genmeldt uden for Færøerne (fig. 1). 39 svartbage ringmærket i udlandet er genmeldt på Færøerne (fig. 6).

Træk, overvintring og spredning

Når ungerne forlader rederne på Færøerne, trækker nogle individer tilsyneladende allerede i august mod syd til De Britiske Øer. En fugl mærket som unge 22. juli 1990 på Eysturoy er aflæst tre gange i perioden 20.-28. august samme år i Donegal, Nordirland, 799-

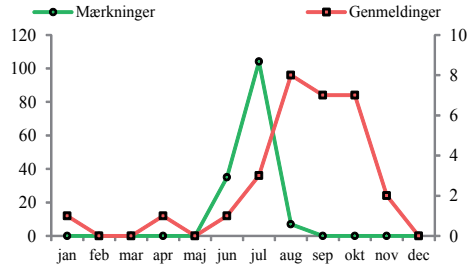

Fig. 3. Mærknings- og genmeldingsmåned for svartbag ringmærket på Færøerne. *Month of ringing (green circles) and recovery (red squares) of great black-backed gulls ringed in the Faroes.*

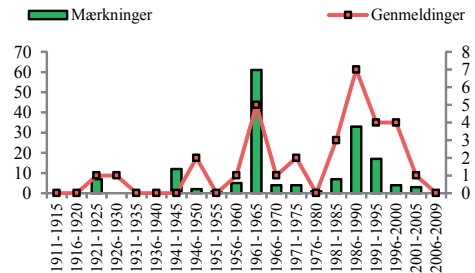

Fig. 4. Mærknings- og genmeldingsår for svartbag ringmærket på Færøerne, i femårsperioder. *Year of ringing (green bars) and recovery (red squares) of great black-backed gulls ringed in the Faroes (five-year periods).*

818 km syd for mærkningsstedet, svarende til en gennemsnitlig træk hastighed på 28 km/døgn. Andre færøske ungfugle er dog blevet på Færøerne om efteråret, hvor 15 er genmeldt frem til 15. november. Om nogle unger fra den færøske bestand overvintrer på Færøerne er uvist, da der ikke foreligger yderligere vintergenfund af ungfugle (< 4 år). Nogle voksne fugle fra Færøerne trækker muligvis også til De Britiske Øer. En fugl, mærket som unge 7. juli 1989 på Nólsoy, er genmeldt om vinteren seks år senere i Skotland, 441 km sydsydøst for mærkningsstedet.

Både unger og ynglefugle fra Færøerne vender tilsyneladende tilbage til samme yngleområde. En unge udklækket på Færøerne er genmeldt som voksen (>4k) i yngletiden, 20 km

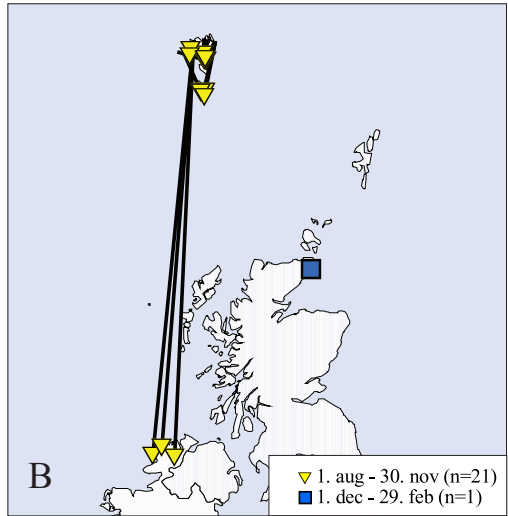
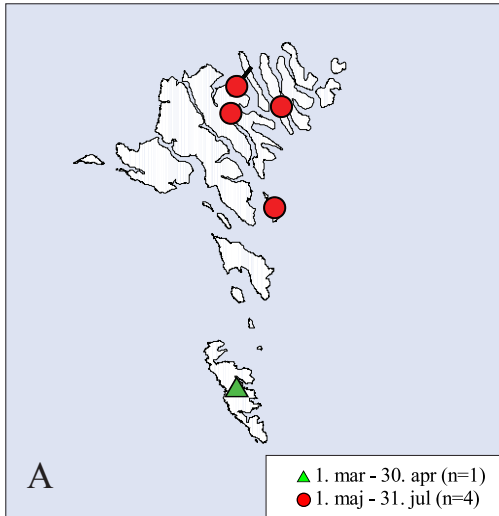

Fig. 5. Genmeldinger i A) forårsperioden og yngletiden, B) efterårs- og vinterperioden. Linjer angiver direkte træk. Recoveries during A) spring and breeding season and B) autumn and winter. Lines indicate direct migration.

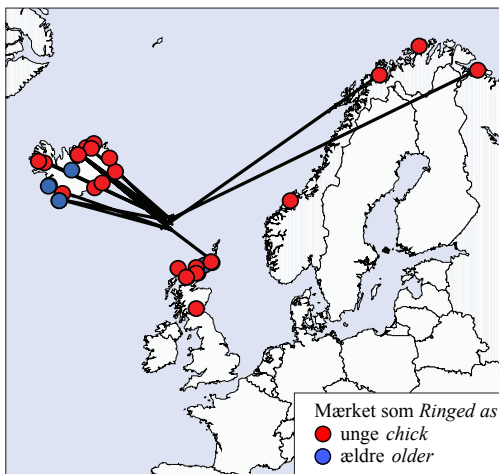

Fig. 6. Mærkningslokaliteter for svartbag ringmærket i udlandet og genmeldt på Færøerne (n=39). Linjer angiver direkte træk. Ringing sites of great black-backed gulls ringed abroad and recovered in the Faroes (n=39). Lines indicate direct migration.

fra udklækningslokaliteten, 10 år og 11 måneder efter mærkning. En ynglefugl er fundet død i yngletiden det efterfølgende år, 14 km fra mærkningsstedet.

Af svartbage ringmærket i udlandet og genmeldt på Færøerne (fig. 6) var 24 mærket på Island, 11 i Skotland, tre i Norge og én i Rusland. De fleste (90%) var mærket som unger. Af de islandske fugle er 71% genmeldt om efteråret (august-december), med kulmination medio september. Alle skotske svartbage er genmeldt om vinteren og tidlig forår (januar-marts), flest ultimo marts. Fugle fra Norge er genmeldt i februar, maj og november. En russisk svartbag, mærket som unge 11. juni 1959 i Murmansk, er fundet død 8. december 1959 i Klaksvík på Borðoy, 1.879 km vestsydvest for mærkningsstedet (fig. 6). Den eneste udenlandskmærkede svartbag genmeldt på Færøerne i yngletiden var mærket som unge 29. juli 1984 på Reinøykalven, Norge. Den blev fundet død 8. maj 1985 ved Leynarvatn, Streymoy, 1.662 km sydvest for mærkningsstedet.

Genmeldings- og dødsårsager

Af genmeldte færøsk-mærkede svartbage er 87% døde (fig. 7A). Den hyppigste kendte dødsårsag er skydning (fig. 7B). Den ældste fugl blev 13 år og 3 måneder. Den blev mærket som unge 20. juli 1961 på Svinoy og skudt 4. oktober 1974 på nordenden af Nólsoy.

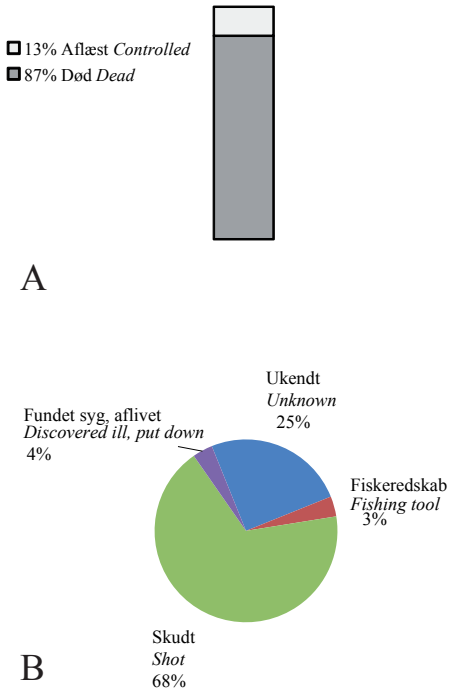

Fig. 7. A) Genmeldingsårsager (n=32) og B) dødsårsager (n=28) for svartbag ringmærket på Færøerne. Cause of A) recovery (n=32) and B) death (n=28) of great black-backed gulls ringed in the Faroes.

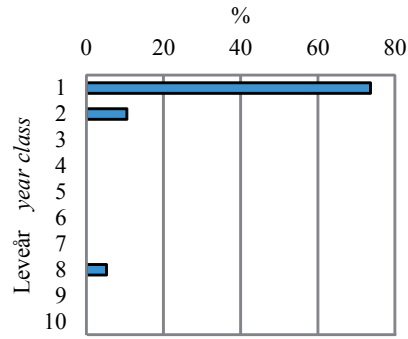

Fig. 8. Aldersfordeling af svartbage mærket i deres første kalenderår og genmeldt som døde (n=19). Distribution by year-class of great black-backed gulls ringed in their first calendar year and recovered dead (n=19).

English summary

Great black-backed gull is a common breeding bird in the Faroes with approximately 1,200 pairs. In the past, the species was intensively persecuted. It is still hunted, although to a lesser extent. 162 have been ringed in the Faroes, most on Svinoy (60). Most were ringed in 1960-63 (61), all of them during the breeding period (8 June – 27 August). 32 great black-backed gulls have been recovered, four of them abroad. Autumn migration starts in August. 39 great black-backed gulls ringed abroad have been recovered in the Faroes, 24 from Iceland, 11 from Scotland, 3 from Norway and 1 from Russia. Icelandic birds have predominantly (71%) been recovered during autumn (August-December), whereas all Scottish birds were recovered in January-March. The only foreign-ringed bird recovered in the breeding season was ringed as a chick in Norway the previous year. 87% have been recovered dead, most of them shot.